

بررسی وضعیت استفاده کتابداران از قابلیت‌های نرم افزارهای کتابخانه‌ای در کتابخانه‌های تخصصی شهر اهواز*

¹ سعید ملک محمدی

² محسن حاجی زین العابدینی

(صفحات 77-109)

چکیده

هدف: هدف پژوهش، بررسی وضعیت استفاده کتابداران از قابلیت‌های نرم افزارهای کتابخانه‌ای شبکه، جستجو و امانت در کتابخانه‌های تخصصی شهر اهواز بوده است.

روش شناسی: پژوهش از نظر هدف کاربردی و از لحاظ روش، پیمایشی - تحلیلی است. جامعه پژوهش تمامی کتابداران کتابخانه‌های تخصصی شهر اهواز به تعداد 74 نفر است که به دلیل محدود بودن، کل جامعه انتخاب و روش نمونه‌گیری به صورت سرشماری انجام شد. ابزار گردآوری داده‌ها، پرسشنامه بوده و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها، از آزمون‌های تی مستقل، تحلیل واریانس یک طرفه، پیرسون و نرم افزار اس پی اس 22 استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد کتابداران از قابلیت‌های نرم افزارهای کتابخانه‌ای در بخش شبکه، جستجو و امانت خیلی زیاد، از امکانات شبکه و امانت بیشترین و از جستجو کمترین استفاده به عمل آمده است. تحلیل متغیرهای جمعیت شناختی نشان داد که جنسیت، سابقه کار و رشته تحصیلی تفاوت معناداری در میزان استفاده کتابداران از قابلیت‌های نرم افزارهای کتابخانه‌ای ندارد ولی از نظر سن معنادار است.

نتیجه‌گیری: کتابداران توانایی خوبی در استفاده از قابلیت‌های شبکه و امانت نرم افزارهای کتابخانه‌ای دارند ولی در بخش جستجو لازم است ضمن آموزش و آگاهی دادن کتابداران از قابلیت‌های این قسمت، طراحان نرم افزارهای کتابخانه‌ای با توجه به نیازهای کتابداران آن را مورد بازنگری قرار دهند.

کلیدواژه‌ها: اهواز، قابلیت‌های نرم افزارهای کتابخانه‌ای، کتابخانه تخصصی، کتابداران.

* تاریخ ارسال مقاله: 1397/01/01؛ تاریخ پذیرش مقاله: 1397/03/05.

1. کارشناس ارشد، مسئول انتشارات معاونت پژوهشی موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی خوزستان،
saeedmalekmohammadi9077@gmail.com (نویسنده مسؤول)
2. استادیار دانشگاه شهید بهشتی تهران،
zabedini@gmail.com

مقدمه

در دنیای امروز هر حرفه‌ای تحت تأثیر پیشرفت‌های حاصل از فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی است. علم کتابداری و اطلاع‌رسانی نیز از این امر مستثنی نیست، به‌طوری که کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی همواره با چالش دسترس‌پذیری بیشتر اطلاعات و ارائه خدمات بهتر مواجه بوده‌اند. به بیان دیگر، برای رفع نیازهای کاربران در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی، نیاز به ابزارهایی است که با کاهش فرایندهای دستی کتابخانه، انواع خدمات کتابخانه‌ای را با سرعت و سهولت بیشتری به کاربران ارائه دهند. نرم‌افزارهای کتابخانه‌ای در پاسخ به این ضرورت به وجود آمده‌اند. در چند دهه اخیر تمام تلاش طراحان نرم‌افزارهای کتابخانه‌ای در جهت طراحی و تولید نرم‌افزارهای کاربرپسندتر و نیز افزایش ارتقای قابلیت‌های نرم‌افزارها بوده است، لیکن نکته‌ای حائز اهمیت در این میان مطرح می‌شود و آن عدم توجه کافی به استفاده بهینه از قابلیت‌های این نرم‌افزارها در محیط کتابخانه است. کتابداران که مسئول راه اندازی و کار با نرم‌افزار هستند باید با قسمت‌ها و قابلیت‌های مختلف آن آشنایی داشته باشند تا بتوانند از آن‌ها در قسمت‌های مختلف کتابخانه استفاده کنند. بدیهی است که اگر کتابداران توان استفاده از قابلیت‌های موجود در نرم‌افزارهای کتابخانه‌ای را نداشته باشند، از دست دادن سرمایه از یک سو و کاهش کارایی و سرعت انجام کارهای کتابخانه از سوی دیگر نتیجه‌ای حتمی خواهد بود (کوکبی، عصاره، عظیمی، و هاشمی، 1391). از طرف دیگر، کتابداران با آشنایی بیش‌تر و عمیق‌تر نسبت به قابلیت‌ها، امکانات و ویژگی‌های نرم‌افزارهای کتابخانه‌ای قادر خواهند

بود نه تنها بهره‌گیری بیش‌تر و مؤثرتری از آن‌ها در جهت کارکردهای کتابخانه به عمل آورند، بلکه خواهند توانست به طراحان نرم‌افزارها نیز در ارائه محصولات کارآمدتر و کامل‌تر کمک کنند (علیپور حافظی، 1391).

نرم‌افزار کتابخانه‌ای در واقع برنامه رایانه‌ای برای ذخیره، پردازش و بازیابی اطلاعات است که با یکی از زبان‌های برنامه‌نویسی رایج نوشته می‌شود. استفاده از نرم‌افزار کتابخانه‌ای برای مدیریت اطلاعات اکنون به صورت یک نیاز مبرم در آمده و حرفه کتابداری و اطلاع‌رسانی با آگاهی از توان رایانه در افزایش سرعت، دقت و سهولت فرایندهای کاری و عملیاتی کتابخانه، به طور گسترده از این ابزار سودمند بهره می‌گیرد (فتاحی و پریرخ، 1385). امروزه کمتر کتابخانه‌ای پیدا می‌شود که از عملکرد نرم‌افزارهای کتابخانه‌ای بهره نگرفته باشد؛ اما آنچه که در این میان اهمیت دارد، این است که تا چه حد امکانات و توانمندی‌های موجود در نرم‌افزارهای کتابخانه‌ای مطابق با نیازهای کاربران است (قاسم‌پور، 1389). امروزه اهمیت نرم‌افزارهای کتابخانه‌ای به منظور افزایش سرعت، دقت و کیفیت فعالیت‌ها و خدمات مختلف کتابخانه‌ها و همچنین بهینه‌سازی کارکردهای کتابخانه و در نتیجه بالا بردن بهره‌وری آن‌ها به روشنی مشخص شده است. بسیاری از کتابخانه‌ها از جمله کتابخانه‌های تخصصی شهر اهواز به منظور ارائه خدمات بهتر و افزایش سرعت با پرداخت هزینه‌هایی اقدام به خرید، نگهداری، روزآمد کردن نرم‌افزار کتابخانه‌ای می‌نمایند و از طرف دیگر جهت صرف‌جویی در بودجه، وقت، نیروی انسانی و دستیابی به اهداف اساسی نرم‌افزار کتابخانه‌ای خریداری شده بایستی به گونه‌ای برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری شود تا از قابلیت‌های نرم‌افزار مذکور بیشترین استفاده به عمل آید. با توجه به موارد ذکر شده، پژوهش حاضر بر آن است تا با شیوه‌ای مناسب به بررسی وضعیت استفاده کتابداران کتابخانه‌های تخصصی شهر اهواز از قابلیت‌های نرم‌افزارهای کتابخانه‌ای طراحی شده بپردازد.

از آنجا که پژوهش حاضر در نظر دارد تا میزان به کارگیری قابلیت‌های نرم‌افزارهای کتابخانه‌ای مورد استفاده را مشخص سازد، لذا انتظار می‌رود تا نتایج پژوهش تا حدودی مشخص‌کننده نقاط ضعف و قوت عوامل متعدد کتابخانه‌های تخصصی مورد بررسی در

استفاده بهینه از نرم افزارهای کتابخانه‌ای مورد استفاده باشد. بنابراین کتابخانه‌های مورد پژوهش می‌توانند با توجه به دستاوردها و نتایج به دست آمده از نقاط ضعف و قوت خود اطلاع حاصل نموده تا بتوانند از قابلیت‌ها و امکانات نرم افزارهای مورد استفاده خود بهره‌برداری بیشتری نمایند. نتایج حاصل از پژوهش حاضر افزون بر این که باعث می‌شود تا ارزیابی درستی از میزان استفاده کتابخانه‌های تخصصی مورد نظر در خصوص به کارگیری قابلیت‌های نرم افزارهای مورد استفاده را داشته باشیم و همچنین میزان استفاده از امکانات نرم افزارها به تفکیک بخش‌های مختلف مانند مدیریت کتابخانه، شبکه، خروجی‌ها، جستجو، امانت و سازماندهی و ورود اطلاعات را بیان نماییم، بلکه می‌تواند اطلاعات مهمی را در اختیار تولیدکنندگان نرم افزارهای کتابخانه‌ای در زمینه محدودیت‌ها و کاستی‌های احتمالی نرم افزارها از نظر کتابداران و کاربران واقعی نرم افزارها ارائه دهد تا در جهت رفع مشکلات احتمالی و بهسازی محصولات خویش گامی بهتر برداشته و برای نسخه‌های جدید نرم افزارها اقدامات لازم انجام شود (داودزاده سالستانی، 1382).

از این رو، هدف پژوهش حاضر، بررسی وضعیت استفاده کتابداران از قابلیت‌های نرم افزارهای کتابخانه‌ای در کتابخانه‌های تخصصی شهر اهواز است.

یکی از عوامل مهم در نرم افزارهای کتابخانه‌ای امکان استفاده تمامی کاربران اعم از متخصص و غیر متخصص، پیشرفته و مبتدی از نرم افزار است. با این وجود، برای انتخاب و یا سفارش نرم افزار کتابخانه‌ای باید از یک روش قابل اطمینان برای ارزیابی کیفی نرم افزار بهره جست (غائبی، 1374). با توجه به وجود و اهمیت روزافزون نرم افزارهای کتابخانه‌ای که در کارکرد کتابخانه‌ها دارند وضعیت استفاده، سنجش و ارزیابی آنها همواره مورد توجه پژوهشگران بوده است. تحقیقات و پژوهش‌های انجام گرفته در این زمینه، رویکردهای متفاوتی به وضعیت استفاده و سنجش و ارزیابی نرم افزارها داشته‌اند؛ اما در زمینه بررسی وضعیت استفاده از قابلیت‌های نرم افزارهای کتابخانه‌ای در کتابخانه‌های تخصصی در داخل کشور پژوهشی صورت نگرفته است. از این رو، به پژوهش‌هایی که مشابهت بیشتری با پژوهش حاضر دارد، اشاره می‌شود.

در برخی پژوهش‌ها، مقایسه نرم افزارها با استفاده از معیارهای سنجش و ارزیابی مورد توجه بوده است که از آن جمله می‌توان به پژوهش غائبی (1372) اشاره کرد که 10 نرم افزار کتابخانه‌ای را با استفاده از 144 معیار سنجش نرم افزار کتابخانه‌ای مورد بررسی قرار داد و با توجه به نتایج ارزیابی، نرم افزار نوسا 6/1 امتیاز، نرم افزار پارس آذرخش 4/8 امتیاز، و کاوش 4/8 امتیاز کسب نمود.

موسوی چلک (1379) به ارائه شاخص‌هایی برای ارزیابی کارآیی نرم افزارهای کتابخانه‌ای نوسا، کاوش و پارس آذرخش در زمینه فهرست‌نویسی پرداخته است. ارزیابی نرم افزارهای مورد نظر شامل ورود اطلاعات کتابشناختی، برگه‌آرایی، آرایش داده‌ها، امکانات جست‌وجو در فهرست‌های رایانه‌ای، و انتقال اطلاعات از سی‌دی - مارک¹ است. بر اساس یافته‌های حاصل از پژوهش، نرم افزار پارس آذرخش با کسب 586 امتیاز نسبت به دو نرم افزار دیگر از وضعیت بهتری برخوردار بود.

فتاحی و پریخ (1379) در پژوهشی با بررسی و ارزیابی کیفیت نمایش اطلاعات در فهرست‌های رایانه‌ای داخلی و ارائه رهنمودهایی برای بهبود آن نشان دادند که نرم افزار نوسا از نظر کیفیت نمایش از وضعیت مناسب‌تری برخوردار است.

نوروزی و نعمتی (1389) در پژوهشی به ارزیابی نرم افزارهای کتابخانه‌ای نوسا، پارس آذرخش و نمایه در بازیابی اطلاعات با استفاده از یک سیاهه واریسی پرداختند. وضعیت نرم افزارهای مورد بررسی در پنج ویژگی شامل قابلیت جست‌جو، فرمول جست‌جو، امکان انواع جست‌جو، نمایش نتایج جست‌جو، نمایش نتایج و چگونگی نمایش امکانات کمکی (راهنما) مورد بررسی و تحلیل قرار گرفت. بر اساس یافته‌ها، نرم افزار نوسا با کسب 93/34 درصد از میانگین کل امتیازات به لحاظ معیارهای مورد مطالعه در پژوهش رتبه اول و نرم افزار پارس آذرخش نیز با کسب 83/55 درصد امتیاز از معیارهای مورد بررسی در رتبه دوم و نرم افزار نمایه با 51/35 درصد در رتبه سوم قرار دارند.

طهماسبی لیمونی، امامی و قیاسی (1396) با بررسی دیدگاه کتابداران دانشگاه‌های

1.CD-MARC

علوم پزشکی اهواز، بابل و شهید بهشتی نسبت به نرم افزار کتابخانه‌ای آذرخش نشان دادند که از دیدگاه تمامی شرکت کنندگان، امتیاز مربوط به سه مولفه "قابلیت جستجو در انواع فیلدها"، "انواع دیگر قابلیت‌های جستجو" و "فرمول جستجو" کم‌تر از سطح متوسط و امتیاز مربوط به دو مولفه "ویژگی‌های نمایش نتایج جستجو" و "امکانات کمکی" بیشتر از سطح متوسط بود.

سیورتز و دیگران (1992) پژوهشی تحت عنوان "نرم‌افزاری برای اطلاع‌رسانی، سنجش، مقایسه و ارزیابی ذخیره و بازیابی اطلاعات" انجام داده‌اند که به صورت سلسه مقالات ارائه شده است. در این پژوهش، ارتباط منطقی بین قابلیت‌ها و توانایی‌های نرم‌افزار و قیمت برنامه‌ها به چشم می‌خورد و نیز نتیجه‌گیری می‌شود که انتخاب نهایی برنامه به حد وسیعی به نیازهای استفاده‌کنندگان وابسته است.

شفی کو و محمود (2007) به بررسی دیدگاه کتابداران کتابخانه‌های دانشگاهی، عمومی و تخصصی لاهور درباره نرم‌افزارهای کتابخانه‌ای پرداختند. نتایج نشان داد بیشتر کتابخانه‌ها بدون این که از تجارب یکدیگر استفاده کنند اقدام به خرید یا توسعه نرم‌افزار خود می‌کنند و نرم‌افزارهای مختلفی به وسیله کتابخانه‌ها به کار گرفته می‌شود و هیچ ابزار یا راهنمای استاندارد برای انتخاب و ارزیابی نرم‌افزار وجود ندارد.

کومار، راثو، و نیک (2017) در پژوهشی به ارزیابی نرم‌افزار مدیریت کتابخانه‌ای یکپارچه SOUL و Libsys پرداختند. هدف از این پژوهش مشاهده امکانات و کارکردهای متفاوت در هر بخش نرم‌افزار مدیریت کتابخانه یکپارچه، SOUL و Libsys است. آخرین فنون استفاده شده، چک لیست‌ها هستند که برای ارزشیابی نرم‌افزار آماده می‌کنند. هر چک لیست شامل هفت مقوله است. 1. گزارش‌ها 2. فراهم آوری کتاب 3. فهرست نویسی 4. امانت 5. کنترل سریال 6. وب اپک 7. دیگر ویژگی‌های افزوده شده. در نهایت سیستم مدیریت اطلاعات کتابخانه‌ای بر اساس ویژگی‌ها / عملکردها مقایسه شد. تعداد ویژگی‌های عملکردی لازم نرم‌افزار Libsys از SOUL بیشتر است. این پژوهش برای کتابداران کتابخانه جهت انتخاب بهترین سیستم مدیریت اطلاعات کتابخانه‌ای خیلی مفید است.

رویکرد پژوهشی دیگر، در بررسی نرم افزارهای کتابخانه‌ای، وضعیت استفاده از این نرم افزارهاست که در این حوزه پژوهشی می‌توان به پژوهش‌های زیر اشاره نمود.

لطفی‌نوائی (1378) در پژوهشی به بررسی وضعیت استفاده از نرم افزارهای کتابخانه‌ای در کتابخانه‌های دانشگاهی دولتی شهر تهران پرداخت. نتایج نشان داد که 25٪ از کتابخانه‌های مورد پژوهش، نرم افزار نوسا و 37/5 ٪، نرم افزار پارس آذرخش و 37/5 ٪، نرم افزار کاوش خریداری کرده‌اند.

داودزاده سالستانی (1382) با بررسی وضعیت استفاده از قابلیت‌های نرم افزارهای کتابخانه‌ای در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌های شهر تهران نشان داد که بیشتر کتابخانه‌های مورد بررسی از نرم افزار سیمرغ استفاده کرده و تنها 50/2 درصد از امکانات و قابلیت‌های نرم افزارهای کتابخانه‌ای استفاده نموده‌اند و در مجموع از امکانات شبکه و جستجو بیشترین استفاده و از امکانات سفارشات و امانت کمترین استفاده به عمل آمده است.

اصنافی (1387) با بررسی قابلیت‌های نرم افزارهای جامع کتابخانه‌ای فارسی در مورد منابع آرشیوی، از دیدگاه کتابداران و آرشیویست‌ها نشان داد که نرم افزار کتابخانه‌ای پارس آذرخش با فراوانی 28 (68/3 درصد) بیشترین استفاده را توسط کتابداران و آرشیویست‌ها داشته است. پس از آن، نرم افزار سیمرغ با فراوانی 5 (12/2 درصد)، و نرم افزار نوسا با فراوانی 4 (9/8 درصد) مورد استفاده کتابداران و آرشیویست‌ها قرار گرفته است.

قاضی‌زاده (1388) در پژوهشی به بررسی معیار توانمندی نرم افزار کتابخانه‌ای پارس آذرخش در پنج قسمت اخطار دیرکرد، تغییر در زمان امانت، رزرو منابع، جریمه دیرکرد و تسویه حساب پرداخت. نتایج حاصل از پژوهش نشان داد که نرم افزار مزبور دارای 5 ضعف عمده در قسمت‌های رزرو، تسویه حساب، جریمه دیرکرد، زمان امانت و اخطار دیرکرد بوده و نتوانسته نظر کتابداران بخش امانت را به خوبی برآورده سازد.

کوکبی، عصاره، عظیمی و هاشمی (1391) با بررسی عوامل مؤثر بر آگاهی و

استفاده کتابداران دانشگاه‌های شهید چمران و علوم پزشکی جندی شاپور اهواز از قابلیت‌های نرم‌افزار جامع کتابخانه‌ای پارس آذرخش نشان دادند کتابداران توانایی کمی در استفاده از قابلیت‌های نرم‌افزار جامع کتابخانه‌ای پارس آذرخش دارند.

اولیائی‌نژاد (1391) در پایان‌نامه کارشناسی ارشد خود به بررسی وضعیت استفاده کتابداران از قابلیت‌های نرم‌افزار کتابخانه‌ای در کتابخانه‌های عمومی شهر مشهد پرداخت. نتایج نشان داد که از 75 مؤلفه‌ای که جهت تعیین میزان استفاده کتابداران از قابلیت‌های نرم‌افزار کتابخانه‌ای در بخش‌های مختلف در نظر گرفته شده است، کتابداران به طور متوسط از قابلیت‌های بخش‌های شبکه و جستجو و به میزان زیاد و خیلی زیاد به ترتیب از قابلیت‌های بخش‌های امانت، سازماندهی ورود اطلاعات و خروجی و آماده‌سازی استفاده می‌کنند.

مولا و چندراشکارا (2010) در پژوهشی به بررسی کاربرد نرم‌افزار کتابخانه‌ای یکپارچه در کتابخانه‌های دانشکده‌های مهندسی در کارناتاکا پرداختند. نتایج نشان داد که نرم‌افزارهای مختلفی در کتابخانه‌های دانشکده‌های مهندسی کارناتاکا استفاده می‌شود و عملکردهای مطلوبی که در کتابخانه‌ها توسط نرم‌افزار انجام می‌شود شامل پشتیبانی بخش امانت از طریق بارکد خوان، اپک، فراهم‌آوری و رده‌بندی هستند. سایر عملکردهایی که توسط نرم‌افزار انجام می‌شوند ولی به طور مرتب استفاده نمی‌شود شامل کنترل سریال، ارجاعات، یادآوری‌کننده‌ها، وب‌اپک و صورت‌حساب‌ها هستند.

کیم¹ (2010) در پژوهشی نقش جنسیت و استفاده از نرم‌افزار و منابع وب‌سایت‌های کتابخانه‌های دانشگاهی را بررسی کرده است. او به این نتیجه رسید که بین کاربران زن و مرد در استفاده از نرم‌افزار تفاوت معناداری وجود دارد.

صدیق و محمود (2015) در پژوهشی به بررسی وضعیت نرم‌افزار کتابخانه‌ای در موسسات آموزش عالی پاکستان پرداختند. کتابخانه‌ها از یک نرم‌افزار رایگان متنوع و سیستم مدیریت اطلاعات کتابخانه‌ای استفاده می‌کنند که اکثر کاربران از آن استفاده

1.Kim

می‌کنند. دیگر نرم افزارها، وینیزس، این مجیک، کوها و ویرچوا هستند که تقریباً نمونه‌هایی پذیرفته شده از نرم افزار منبع باز هستند. نرم افزاری که در کتابخانه‌ها استفاده می‌شود در اکثر موارد زبان ملی را پشتیبانی نمی‌کند و توانایی پشتیبانی آن از زبان‌های منطقه‌ای (خارجی) در حد ناچیز بود.

بررسی و مرور پژوهش‌های پیشین نشان می‌دهد که پژوهشگران تا حد زیادی به زمینه‌های موضوعی نرم افزارهای کتابخانه‌ای توجه داشته‌اند، اما در هیچ یک از پژوهش‌های انجام شده، به بررسی وضعیت استفاده از قابلیت‌های نرم افزارهای کتابخانه‌ای در کتابخانه‌های تخصصی پرداخته نشده است. بنابراین، پژوهش حاضر بر آن است تا وضعیت استفاده از قابلیت‌های نرم افزارهای کتابخانه‌ای در کتابخانه‌های تخصصی شهر اهواز را مورد بررسی قرار دهد.

پرسش‌های پژوهش حاضر عبارتند از:

1. به چه میزان کتابداران کتابخانه‌های تخصصی شهر اهواز از قابلیت‌ها و امکانات نرم افزارهای کتابخانه‌ای در بخش شبکه استفاده می‌کنند؟
2. به چه میزان کتابداران کتابخانه‌های تخصصی شهر اهواز از قابلیت‌ها و امکانات نرم افزارهای کتابخانه‌ای در بخش جستجو استفاده می‌کنند؟
3. به چه میزان کتابداران کتابخانه‌های تخصصی شهر اهواز از قابلیت‌ها و امکانات نرم افزارهای کتابخانه‌ای در بخش امانت استفاده می‌کنند؟
4. بیشترین و کمترین میزان استفاده از قابلیت‌ها و امکانات نرم افزارهای کتابخانه‌ای مربوط به کدام یک از بخش‌ها است؟
5. آیا بین میزان استفاده کتابداران کتابخانه‌های شهر اهواز از قابلیت‌های مختلف کتابخانه در نرم افزارهای کتابخانه‌ای رابطه معناداری وجود دارد؟
6. آیا بین ویژگی‌های جمعیت‌شناختی پژوهش کتابداران (جنسیت، سابقه کار، سن، رشته و مقطع تحصیلی) با میزان استفاده از قابلیت‌های نرم افزارهای کتابخانه‌ای رابطه معناداری وجود دارد؟

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش از نظر هدف کاربردی و از لحاظ روش شناسی پیمایشی-تحلیلی است. جامعه آماری مورد بررسی، 74 نفر از کتابداران کتابخانه‌های تخصصی شهر اهواز بودند، که برای انجام فعالیت‌های روزانه خود از نرم‌افزار کتابخانه‌ای استفاده می‌کردند. با مراجعه به سایت کتابخانه ملی و جستجو در بانک اطلاعات کتابخانه‌های ایران و همچنین با مراجعه به سایت بیمارستان‌ها، شرکت‌ها و سازمان‌ها (همچنین به صورت حضوری) واقع در شهر اهواز، اطلاعات در مورد جامعه پژوهش گردآوری شد. در شهر اهواز 39 کتابخانه تخصصی وجود دارد که 24 کتابخانه از نرم‌افزار کتابخانه‌ای استفاده می‌کنند که یکی از کتابخانه‌ها به دلیل محدودیت‌های اداری و قانونی، حاضر به همکاری نشد و از جامعه پژوهش حذف گردید. 15 کتابخانه نیز نرم‌افزار کتابخانه‌ای نداشته و به صورت سنتی به مراجعه‌کنندگان خدمات ارائه می‌دهند و از طرف دیگر، در شهر اهواز 26 سازمان، شرکت و بیمارستان وجود دارند که کتابخانه ندارند. از این رو، نمونه‌گیری انجام نشد و جامعه به صورت سرشماری مورد مطالعه قرار گرفت. ابزار گردآوری داده‌ها، پرسشنامه روزآمد شده پایان‌نامه داودزاده سالستانی (1382) و اولیایی نژاد (1391) بود و برای محاسبه روایی پرسشنامه، ابتدا در دو نوبت پرسشنامه، بین تعدادی از کتابداران با سابقه و صاحب‌نظر کتابخانه‌های تخصصی شهر اهواز توزیع شد که پاسخ‌های جمع‌آوری شده در هر دو نوبت، شبیه به هم بودند و برای محاسبه ضریب پایایی پرسشنامه، از فرمول کرونباخ استفاده شد و ضریب آلفای کرونباخ با نرم‌افزار SPSS محاسبه شد و برابر با 0/959 است که نشان‌دهنده هماهنگی درونی بین سوال‌های پرسشنامه و در نتیجه پایایی آن است. پرسشنامه پژوهش، در دو بخش تنظیم شده بود. بخش اول پرسشنامه، شامل اطلاعات جمعیت شناختی مربوط به جنسیت، نام نرم‌افزار کتابخانه، سطح تحصیلات، سن، سابقه کار و مرتبط بودن رشته تحصیلی و بخش دوم پرسشنامه، شامل 66 سوال مربوط به متغیرهای پژوهش در قالب 3 مولفه، امکانات مربوط به شبکه (6 سوال)، امکانات مربوط به جستجو (29 سوال) و امکانات مربوط به امانت (31 سوال) بود. سوالات مربوط به مولفه امکانات

جستجو به چهار مولفه قابلیت جستجو در انواع فیلدها (11 سوال)، فرمول جستجو (2 سوال)، امکان انواع جستجو (8 سوال) و ویژگی‌های نمایش جستجو (8 سوال) تقسیم شد. پاسخ 66 سوال مزبور به صورت مقیاس لیکرت شش حالتی (هیچ، خیلی کم، کم، متوسط، زیاد، خیلی زیاد) ارائه و به هر گزینه از صفر (هیچ) تا پنج (خیلی زیاد) امتیاز داده شد. در این پژوهش، برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون‌های تی مستقل، تحلیل واریانس یک طرفه، پیرسون و نرم‌افزار اس پی اس اس 22 استفاده شد.

یافته‌ها

پس از تجزیه و تحلیل پرسشنامه‌های توزیع شده در بین کتابداران کتابخانه‌های تخصصی شهر اهواز که از نرم‌افزارهای کتابخانه‌ای در انجام فعالیت‌های کتابخانه استفاده می‌کنند، یافته‌هایی به شرح زیر حاصل گردید که ابتدا به تعداد کتابخانه‌های تخصصی شهر اهواز و نوع نرم‌افزار کتابخانه‌ای مورد استفاده و سپس به ویژگی‌های جمعیت‌شناختی جامعه پژوهش اشاره می‌شود.

از جامعه پژوهش مورد بررسی، 18 کتابخانه (78/26 درصد) از نرم‌افزار کتابخانه‌ای پارس آذرخش، 2 کتابخانه (8/70 درصد) از نرم‌افزار کتابخانه‌ای سیم‌رخ و 3 کتابخانه (13/04 درصد) از سایر نرم‌افزارهای کتابخانه‌ای (کاوش، کتابدار و گنجینه) استفاده کرده‌اند که نرم‌افزار پارس آذرخش بیشترین فراوانی را به خود اختصاص داده است. یکی از کتابخانه‌ها به دلیل محدودیت‌های اداری و قانونی، حاضر به همکاری نشد و از جامعه پژوهش حذف گردید. ویژگی‌های جمعیت‌شناختی جامعه پژوهش نشان می‌دهد که 51 نفر (81 درصد) از جامعه پژوهش را زنان و 12 نفر (19 درصد) را مردان تشکیل می‌دهند که تعداد زنان از مردان بیشتر است.

جامعه پژوهش مورد بررسی، از نظر میزان تحصیلات، 6 نفر (9/5 درصد) دارای مدرک دیپلم، 1 نفر (1/6 درصد) دارای مدرک کاردانی، 37 نفر (58/7 درصد) دارای مدرک کارشناسی، 18 نفر (28/6 درصد) دارای مدرک کارشناسی ارشد و 1 نفر (1/6 درصد) دارای مدرک دکتری بودند که بیشترین فراوانی مربوط به دارندگان مدرک کارشناسی به تعداد 37 نفر (58/7 درصد) بود.

جامعه پژوهش مورد بررسی، از نظر مرتبط بودن رشته تحصیلی با محیط کار، 33 نفر (52/4 درصد) مرتبط و 30 نفر (47/6 درصد) غیرمرتبط با محیط کار در کتابخانه بودند. بیشترین فراوانی (52/4 درصد) مربوط به افرادی بود که دارای مدرک علم اطلاعات و دانش‌شناسی بودند.

جامعه پژوهش مورد بررسی، از نظر سابقه کار، 15 نفر (23/8 درصد) بین 1 تا 5 سال سابقه، 21 نفر (33/3 درصد) بین 6 تا 10 سال سابقه، 18 نفر (28/6 درصد) بین 11 تا 15 سال سابقه، 3 نفر (4/8 درصد) بین 16 تا 20 سال سابقه، 1 نفر (1/6 درصد) بین 21 تا 25 سال سابقه و 5 نفر (7/9 درصد) 26 سال به بالا سابقه کار داشته‌اند. بیشترین فراوانی مربوط به کسانی است که بین 6 تا 10 سال سابقه کار داشته و تعداد آن‌ها 21 نفر (33/3 درصد) بودند.

جامعه پژوهش مورد بررسی، از نظر سنی، 2 نفر (3/2 درصد) کمتر از 25 سال، 11 نفر (17/5 درصد) بین 25 تا 30 سال، 18 نفر (28/6 درصد) بین 31 تا 36 سال و 32 نفر (50/8 درصد) 37 سال به بالا داشته‌اند که بیشترین فراوانی مربوط به 37 سال به بالا است. برای بررسی میزان استفاده از قابلیت‌های شبکه در کتابخانه‌های تخصصی شهر اهواز از 4 مؤلفه استفاده شد که در جدول 1، به ترتیب آمده است. در این پژوهش با توجه به مولفه‌ها و معیارهای ارزیابی هر قابلیت نرم‌افزار کتابخانه‌ای، فقط میزان استفاده از قابلیت‌های امانت و جستجو مورد بررسی قرار می‌گیرند.

جدول 1. فراوانی میزان استفاده کتابخانه‌های تخصصی شهر اهواز از قابلیت‌های شبکه به تفکیک نوع نرم افزار مورد استفاده

ردیف	میزان استفاده مؤلفه‌های مورد مطالعه	پارس آذرخش		سیمرغ		سایر نرم افزارها		کل	
		فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
1	امانت	18	78/26	2	8/70	3	13/04	23	100
2	سازماندهی و ورود اطلاعات	18	78/26	2	8/70	3	13/04	23	100
3	خروجی و آماده سازی	18	78/26	2	8/70	3	13/04	23	100
4	جستجو	18	78/26	2	8/70	3	13/04	23	100
	میانگین	18	78/26	2	8/70	3	13/04	23	100

از داده‌های جدول 1، چنین بر می آید که کتابخانه‌های تخصصی شهر اهواز عملیات امانت، سازماندهی و ورود اطلاعات، خروجی و آماده سازی و جستجو را تحت شبکه انجام می دهند که 82/60 درصد کتابخانه‌ها دارای نرم افزار پارس آذرخش از قابلیت‌های شبکه، 8/70 درصد مربوط به کتابخانه‌هایی که دارای نرم افزار سیمرغ و 8/70 درصد مربوط به کتابخانه‌هایی که از سایر نرم افزارهای کتابخانه‌ای (کاوش، گنجینه و کتابدار) استفاده می کنند. بنابراین، تمام کتابخانه‌های تخصصی مورد بررسی در شهر اهواز به میزان 100 درصد از قابلیت‌های شبکه استفاده می کنند که نرم افزار پارس آذرخش بیشترین فراوانی را به خود اختصاص داده است.

قابلیت‌های نرم افزارهای کتابخانه‌ای در جستجو و بازیابی اطلاعات یکی از مهمترین عواملی است که موجب رضایت کاربران از نرم افزار مورد نظر به ویژه فهرست رایانه‌ای می شود. نرم افزارهای کتابخانه‌ای توسط فهرست رایانه‌ای تعداد نقاط بازیابی قابل توجهی را در دسترس کاربران می گذارد. بنابراین، کاربر می تواند با داشتن کمترین اطلاعات، به جستجو و بازیابی اثر یا آثار مورد نظر خود پردازد (فتاحی، 1373). بنابراین، برای بررسی میزان استفاده از امکانات بخش جستجو، 29 مؤلفه و معیار (جدول 2) مورد توجه قرار گرفت.

جدول 2. فراوانی میزان استفاده کتابداران از قابلیت‌های بخش جستجویه تفکیک نوع نرم‌افزار مورد استفاده

ردیف	معیارها		نام نرم افزار									
	میزان استفاده		پارس آذرخش		سیمرغ		سایر نرم افزارها					
	مؤلفه های مورد مطالعه		فراوانی	درصد	مجموع امتیاز	فراوانی	مجموع امتیاز	فراوانی	درصد	مجموع امتیاز	کل فراوانی	درصد
1	فیلد عنوان		51	100	224	8	100	40	4	100	63	100
2	فیلد پدید آورنده		51	100	222	8	100	40	4	100	63	100
3	فیلد موضوع		50	98/03	216	8	100	40	4	100	62	98/41
4	فیلد شماره ثبت		49	96/07	178	8	100	40	4	100	61	96/83
5	فیلد فروست		49	96/07	196	8	100	39	4	100	61	96/83
6	فیلد شماره بازیابی		49	96/07	202	7	87/5	34	4	100	60	95/24
7	فیلد محل نشر		51	100	210	8	100	40	4	100	63	100
8	فیلد ناشر		50	98/03	210	8	100	40	4	100	62	98/41
9	فیلد محل نگهداری		49	96/07	203	8	100	40	3	75	60	95/24
10	فیلد یادداشت		51	100	169	8	100	40	4	100	63	100
11	فیلد چکیده		51	100	137	8	100	38	3	75	62	98/41
12	جستجوی مجدد در هر مرحله از جستجو		48	94/11	173	7	87/5	32	3	75	58	92/06
13	ذخیره سازی فرمول های قبلی جستجو شده		49	96/07	138	5	62/5	22	2	50	56	88/89

ردیف	معیارها		نام نرم افزار						
	میزان استفاده		پارس آذرخش		سیمرغ		سایر نرم افزارها		
	مؤلفه های مورد مطالعه		فراوانی درصد	مجموع امتیاز	فراوانی درصد	مجموع امتیاز	فراوانی درصد	مجموع امتیاز	کل فراوانی درصد
14	جدا کردن فیلدهای جستجوی کتاب های فارسی و لاتین	50 98/03	168	8 100	35	4 100	17	62	98/41
15	امکان جستجوی همزمان کتاب های فارسی و لاتین	48 94/11	142	8 100	34	4 100	17	60	95/24
16	امکان جستجوی همزمان منابع مختلف اعم از کتاب، مقاله، سند و ...	50 98/03	195	8 100	33	4 100	18	62	98/41
17	امکان ساختن مجموعه های جستجو و تلفیق آن ها	51 100	147	8 100	33	3 75	3	62	98/41
18	امکان مشاهده تراروسی یا فهرست واژگان	47 92/15	154	6 75	19	3 75	3	56	88/89
19	امکان نمایش رکوردهای کتابشناختی	49 96/07	173	7 87/5	28	4 100	16	60	95/24
20	نمایش و چاپ نتایج حاصل از جستجو روی صفحه تصویر و بر روی چاپگر	50 98/03	190	8 100	38	4 100	17	62	98/41
21	اعلام تعداد کتاب های بازیابی شده در بالا یا پایین صفحه نمایش	49 96/07	188	8 100	36	4 100	17	61	96/83
22	نشان دادن اطلاعات وضعیت کتاب (محل آن در کتابخانه، در امانت بودن و ...)	51 100	213	8 100	39	4 100	18	63	100
23	امکان نمایش سابقه جستجوها	49 96/07	176	8 100	39	4 100	10	61	96/83
24	جستجوی بولی به وسیله عملگرهای منطقی (AND- (OR-NOT	48 94/11	161	8 100	37	4 100	12	60	95/24
25	جستجو در محدوده خاص به	48	101	8	39	3	7	59	93/65

ردیف	معیارها		نام نرم افزار					
	میزان استفاده	مولفه های مورد مطالعه	پارس آذرخش	سیمرغ	سایر نرم افزارها	کل		
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
	94/11		100	75				
26	50	ذخیره نتایج حاصل از جستجو در فایل	8	3	10	61	96/83	
	98/03		100	75				
27	49	امکان ترکیب نتایج حاصل از جستجو با جستجوی جدید	8	3	0	60	95/24	
	96/07		100	75				
28	48	امکان ذخیره نتایج حاصل از جستجو در فایل iso	7	4	4	59	93/65	
	94/11		87/5	100				
29	50	وجود راهنمای مناسب به صورت راهنمای فوری یا زیرنویس برای استراتژی جستجو	7	4	4	61	96/83	
	98/03		87/5	100				
	49/48	میانگین	7/65	3/65	340	60/79	96/50	
	5098		99/14	91/38				

از داده های موجود در جدول 2، چنین بر می آید که میانگین 100 درصد کتابخانه های تخصصی شهر اهواز فیلدهای جستجو "عنوان"، "پدیدآورنده"، "محل نشر"، "یادداشت" و "وجود قسمتی برای نشان دادن اطلاعات وضعیت کتاب" (محل آن در کتابخانه، در امانت بودن و ...) را به عنوان فیلدهای جستجو مورد استفاده قرار می دهند و 98/41 درصد کتابخانه ها به ترتیب از "فیلد موضوع"، "فیلد ناشر"، "فیلد چکیده"، "جدا کردن فیلدهای جستجوی کتاب های فارسی و لاتین"، "امکان جستجوی همزمان منابع مختلف اعم از کتاب، مقاله، سند و ..."، "امکان ساختن مجموعه های جستجوی و تلفیق آن ها" و نمایش و چاپ نتایج حاصل از جستجو روی صفحه تصویر و بر روی چاپگر کمک می گیرند.

نتایج به دست آمده، حاکی از آن است که میانگین کل میزان استفاده کتابداران

کتابخانه‌های تخصصی شهر اهواز از مولفه‌ها و معیارهای قابلیت جستجو 96/50 درصد بوده که در این بین میانگین 97/02 درصد (5098 امتیاز) از کتابخانه‌هایی که دارای نرم‌افزار پارس آذرخش هستند از مولفه‌ها و معیارهای قابلیت جستجو استفاده می‌کنند و میانگین 99/14 درصد (1037 امتیاز) و 91/38 درصد (340 امتیاز) به ترتیب از کتابخانه‌هایی که دارای نرم‌افزار سیمرغ و سایر نرم‌افزارها (کاوش، کتابدار و سیمرغ) هستند که فیلدهای جستجوی مناسب را مورد استفاده قرار می‌دهند.

استفاده از نظام‌های خودکار امانت می‌تواند در تحلیل و ارزیابی میزان استفاده از منابع اطلاعاتی مختلف، وجین و مجموعه‌سازی منابع کتابخانه نیز نقش تعیین کننده‌ای داشته باشد و به مدیران کتابخانه‌ها در تصمیم‌گیری‌ها کمک کند (قاضی زاده، 1388). برای بررسی میزان استفاده کتابداران از امکانات بخش امانت نرم‌افزار کتابخانه‌ای 31 معیار و مولفه در نظر گرفته شده است.

جدول 3. میزان استفاده کتابداران از قابلیت نرم‌افزاری مربوط به امانت در نرم‌افزارهای کتابخانه‌ای مورد بررسی

ردیف	معیارها قابلیت نرم‌افزاری مربوط به امانت	نام نرم‌افزار						کل فراوانی درصد
		پارس آذرخش		سیمرغ		سایر نرم‌افزارها		
		فراوانی درصد	مجموع امتیاز	فراوانی درصد	مجموع امتیاز	فراوانی درصد	مجموع امتیاز	
1	امکان امانت مدارک به روش سیستم بارکد خوان	49	156	7	27	4	7	95/24
		96/07		87/5		100		
2	امکان امانت مدارک از طریق صفحه کلید	51	213	8	35	4	18	100
		100		100		100		
3	امانت کتاب از سیستم امانت رایانه- ای	51	210	8	36	4	18	100
		100		100		100		
4	امانت مقاله از سیستم امانت رایانه‌ای	51	148	8	5	4	17	100
		100		100		100		
5	امانت نقشه از سیستم امانت رایانه‌ای	51	71	8	5	4	12	100
		100		100		100		
6	امانت کاتالوگ از سیستم امانت رایانه‌ای	51	71	8	5	4	8	100
		100		100		100		
7	امانت کاست از سیستم امانت رایانه-	50	64	8	6	4	9	98/41
		98/03		100		100		

ردیف	معیارها	نام نرم افزار					
		پارس آذرخش		سیمرغ		سایر نرم افزارها	
		فراوانی	مجموع امتیاز	فراوانی	مجموع امتیاز	فراوانی	مجموع امتیاز
قابلیت نرم افزاری مربوط به امانت	فراوانی درصد	مجموع امتیاز	فراوانی درصد	مجموع امتیاز	فراوانی درصد	مجموع امتیاز	کل درصد
ای							
8	امانت عکس	50	8	1	4	15	98/41
	از سیستم امانت رایانه- ای	98/03	100		100		
9	امانت بریده	50	8	1	4	0	98/41
	جرید از سیستم امانت رایانه‌ای	98/03	100		100		
10	امانت کتاب‌های بریل از سیستم امانت رایانه‌ای	50	8	6	4	0	98/41
		98/03	100		100		
11	امانت لوح فشرده از سیستم امانت رایانه‌ای	51	8	26	4	15	100
		100	100		100		
12	امانت گزارش از سیستم امانت رایانه‌ای	49	8	15	4	18	96/82
		96/07	100		100		
13	امانت دیسکت از سیستم امانت رایانه‌ای	51	8	10	4	2	100
		100	100		100		
14	امانت فیلم از	50	8	10	4	9	98/41

ردیف	معیارها	نام نرم افزار					
		پارس آذرخش		سیمرغ		سایر نرم افزارها	
	قابلیت نرم افزاری مربوط به امانت	فراوانی درصد	مجموع امتیاز	فراوانی درصد	مجموع امتیاز	فراوانی درصد	مجموع امتیاز
	سیستم امانت رایانه‌ای	98/03		100		100	
15	امانت نشریه	50	115	8	6	4	13
	از سیستم امانت رایانه - ای	98/03		100		100	
16	امانت اسلاید	50	38	8	5	4	1
	از سیستم امانت رایانه - ای	98/03		100		100	
17	امانت رساله	49	118	8	5	4	11
	از سیستم امانت رایانه - ای	96/07		100		100	
18	امکان تمدید مدرک	51 100	215	8 100	40	4 100	18
19	امکان رزرو مدرک	51 100	196	8 100	40	4 100	18
20	امکان دیرکرد مدرک به صورت یادآوری، فهرست و ...	50 98/03	160	8 100	40	3 75	13
21	امکان تهیه لیست اعضا	51	191	8	40	4 100	18

ردیف	معیارها	نام نرم افزار							
		پارس آذرخش		سیموگ		سایر نرم افزارها		کل	
	قابلیت نرم افزاری مربوط به امانت	فراوانی درصد	مجموع امتیاز	فراوانی درصد	مجموع امتیاز	فراوانی درصد	مجموع امتیاز	فراوانی درصد	درصد
	با تاریخ معتبر	100		100					
22	امکان تهیه لیست اعضا با تاریخ غیر معتبر	46	134	8	39	4	18	62	98/41
23	امکان تهیه کارکرد اعضا	51	197	8	39	4	16	63	100
24	امکان تهیه کارکرد یک عضو	51	198	8	39	4	17	63	100
25	امکان صدور کارت عضویت	51	180	8	40	4	17	63	100
26	امکان تهیه کارکرد یک مدرک	50	190	8	36	3	13	61	96/82
27	امکان تهیه کارکرد مدارک	48	183	7	35	3	13	58	92/06
28	امکان تهیه لیست مدارک در امانت	50	183	8	40	4	18	62	98/41
29	امکان تهیه	51	144	8	40	4	18	63	100

ردیف	معیارها	نام نرم افزار					
		پارس آذرخش		سیموگ		سایر نرم افزارها	
		فراوانی	مجموع امتیاز	فراوانی	مجموع امتیاز	فراوانی	مجموع امتیاز
قابلیت نرم افزاری مربوط به امانت	فراوانی درصد	مجموع امتیاز	فراوانی درصد	مجموع امتیاز	فراوانی درصد	مجموع امتیاز	کل فراوانی درصد
نمودارهای کارکرد بخش امانت	100		100		100		
امکان صدور بارکد جهت عضو	50	153	7	30	3	10	95/23
98/03			87/5		75		
امکان تهیه لیست تعداد امانات (برحسب دوره های زمانی معین)	48	165	6	30	3	13	90/47
94/11			75		75		
میانگین کل	50/09	4200	7/84	732	3/84	397	98/26
98/23			97/98		95/96		61/90

از داده های موجود در جدول 3، چنین بر می آید که کتابداران کتابخانه های تخصصی شهر اهواز جهت امانت دادن منابع اطلاعاتی بیشتر از صفحه کلید استفاده می کردند و به میزان 100 درصد منابع اطلاعاتی مانند کتاب، مقاله، نقشه، کاتالوگ، لوح فشرده و دیسکت را از طریق سیستم رایانه ای به امانت می دهند و همچنین، به میزان 100 درصد از قابلیت ها و امکانات بخش امانت نرم افزار کتابخانه ای از قبیل تمدید مدرک، رزرو مدرک، تهیه لیست اعضا با تاریخ معتبر، تهیه کارکرد اعضا، تهیه کارکرد یک عضو، صدور کارت عضویت و تهیه نمودارهای کارکرد بخش امانت استفاده می کنند. میانگین میزان استفاده کتابداران کتابخانه های تخصصی شهر اهواز از مولفه ها و معیارهای مربوط به قابلیت امانت، 98/26 درصد بوده که در این بین، میانگین 98/23 درصد (4200 امتیاز) از

کتابخانه‌هایی که دارای نرم‌افزار پارس آذرخش هستند از مولفه‌ها و معیارهای قابلیت جستجو استفاده می‌کنند و میانگین 97/98 درصد (732 امتیاز) و 95/96 درصد (397 امتیاز) به ترتیب از کتابخانه‌هایی که دارای نرم‌افزار سیمرغ و سایر نرم‌افزارها (کاوش، کتابدار و سیمرغ) هستند، مولفه‌های مربوط به قابلیت امانت را مورد استفاده قرار می‌دهند. با توجه به میانگین کل به دست آمده از سه قابلیت نرم‌افزار کتابخانه‌ای (شبکه، جستجو و امانت) در نرم‌افزارهای کتابخانه‌های مورد بررسی، از امکانات شبکه (100 درصد) و امانت (98/26 درصد) بیشترین استفاده و جستجو (96/5 درصد) کمترین استفاده به عمل آمده است.

با استفاده از آزمون آنوا و تی مسقل، یافته‌ها نشان داد که در قابلیت‌های نرم‌افزاری پارس آذرخش (به جز متغیر سن و مقطع تحصیلی)، سیمرغ و سایر نرم‌افزارها (کاوش، کتابدار و گنجینه)، بین ویژگی‌های جمعیت شناختی کتابداران و قابلیت‌های مورد بررسی، تفاوت معناداری وجود ندارد.

نتایج نشان داد که در جامعه مورد بررسی، کتابدارانی که از نرم‌افزار کتابخانه‌ای پارس آذرخش استفاده می‌کنند بین متغیر جنسیت، سابقه کار و رشته تحصیلی کتابداران کتابخانه‌های مورد بررسی، تفاوت معناداری در سطح 05/01 از نظر میزان استفاده آنان از قابلیت‌های نرم‌افزاری مورد بررسی در این پژوهش وجود ندارد ولی از نظر میزان استفاده آنان از قابلیت‌های نرم‌افزاری مورد بررسی، بین متغیر سن (به جزء قابلیت امانت) و مقطع تحصیلی (به جز قابلیت جستجو و امانت) تفاوت معناداری وجود دارد که نتایج آن در جدول زیر آمده است.

جدول 4. نتایج آزمون تحلیل واریانس یک طرفه متغیر سن و قابلیت‌های نرم‌افزار کتابخانه‌ای پارس آذرخش

شاخص‌های آماری	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	مقدار F	سطح معناداری
بین گروهی	9041/644	3	3013/881	4/338	.011
درون گروهی	22927/383	33	694/769		
کل	31969/027	36			

از داده‌های موجود در جدول 4، چنین برمی‌آید که سطح معناداری ($\text{Sig}=.011$) به مراتب فراتر از مقدار آلفای تصمیم‌گیری ($\alpha=.05$) بوده و مقدار ($df=3$) است. با توجه به نتیجه آزمون تحلیل واریانس، بین متغیر سن و قابلیت‌های نرم‌افزار کتابخانه‌ای پارس آذرخش تفاوت معناداری وجود دارد.

جدول 5. نتایج آزمون تحلیل واریانس یک طرفه متغیر مقطع تحصیلی و قابلیت شبکه در نرم‌افزار کتابخانه‌ای پارس آذرخش

شاخص‌های آماری	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	مقدار F	سطح معناداری
بین گروهی	314/447	3	104/816	3/877	.015
درون گروهی	1270/533	47	27/033		
کل	1584/980	50			

از داده‌های موجود در جدول 5، چنین بر می‌آید که سطح معناداری ($\text{Sig}=.015$) به مراتب فراتر از مقدار آلفای تصمیم‌گیری ($\alpha=.05$) بوده و مقدار ($df=3$) است. با توجه به

نتیجه آزمون تحلیل واریانس یک طرفه، بین متغیر مقطع تحصیلی و قابلیت‌های نرم افزار کتابخانه‌ای پارس آذرخش تفاوت معناداری وجود دارد.

همان طور که می‌دانیم در مبحث همبستگی، ارتباط بین دو متغیر یا چند متغیر آزمون می‌شود. دو صفت در صورتی مستقل از یکدیگرند که تغییرات یک صفت، بر حسب مقادیر مختلف صفت دیگر تغییر نکند. در غیر این صورت، بین دو صفت همبستگی وجود دارد (هویدا، 1387). ضریب همبستگی عددی است که در فاصله (1- و 1+) قرار می‌گیرد و با استفاده از آن می‌توان میزان و جهت همبستگی بین دو متغیر را تعیین کرد (خردمندیا، 1387). برای مشخص شدن همبستگی میان شاخص‌های مورد بررسی به صورت دو به دو، از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. در جدول 6، ضریب همبستگی هر کدام از شاخص‌ها به صورت دو به دو ارائه شده است.

جدول 6. ضریب همبستگی پیرسون برای اثبات رابطه بین مؤلفه‌های مورد بررسی به صورت دو به دو

قابلیت نرم افزار کتابخانه‌ای	شبکه			جستجو			امانت		
	پارس آذرخش	سیگما	پارس	پارس آذرخش	سیگما	پارس	پارس آذرخش	سیگما	پارس
شبکه				000	000	000	000	000	000
جستجو	000	000	000	000	000	000	000	000	000
امانت	000	000	000	000	000	000	000	000	000

از داده‌های جدول 6، چنین بر می‌آید که با انجام آزمون پیرسون، در نرم افزار پارس آذرخش با توجه به مقدار مثبت ضریب همبستگی پیرسون به دست آمده بین شبکه با بخش جستجو و امانت، می‌توان گفت بین قابلیت شبکه با سایر قابلیت‌ها رابطه‌ای معنادار وجود دارد ولی در نرم افزار سیمرغ (به جز قابلیت جستجو) و سایر نرم افزارها (کاوش، کتابدار و

گنجینه) با توجه به مقدار منفی ضریب همبستگی پیرسون به دست آمده بین شبکه با بخش امانت، می توان گفت بین قابلیت شبکه با سایر قابلیت ها و سایر قابلیت ها با یکدیگر رابطه ای معنادار وجود ندارد.

بحث و نتیجه گیری

یافته ها نشان می دهد در کتابخانه های تخصصی شهر اهواز، نرم افزار کتابخانه ای پارس آذرخش با فراوانی 18 (78/26 درصد) بیشتر مورد استفاده قرار گرفته است. این یافته با یافته های پژوهش لطفی نوائی (1378)، موسوی چلک (1379) و اصنافی (1387) همخوانی دارد.

نتایج نشان می دهد نرم افزارهای کتابخانه ای در کتابخانه های تخصصی شهر اهواز تحت شبکه بوده و کتابداران در کتابخانه های مورد بررسی، تمامی قابلیت های نرم افزار کتابخانه ای را تحت شبکه انجام می دهند و این یافته با یافته های پژوهش داودزاده سالستانی (1382) که نشان داد تمامی کتابخانه های استفاده کننده از نرم افزار (اعم از سیمرغ، پارس آذرخش تحت ویندوز و جامع پارس آذرخش) بیش از 60 درصد از قابلیت ها و امکانات نرم افزاری استفاده کرده اند و همچنین یافته های پژوهش اولیائی نژاد (1391) که نشان داد بیشتر کتابداران کتابخانه های عمومی مشهد (80 درصد) این عملیات را تحت شبکه انجام می دهند، از وضعیت بهتری برخوردار بوده است و با یافته های پژوهش شفی کو و محمود (2007) و صدیق و محمود (2015) همخوانی ندارد.

یافته های پژوهش نشان داد نرم افزار پارس آذرخش با 10538 امتیاز، نرم افزار سیمرغ با 1997 امتیاز و سایر نرم افزارها (کاوش، کتابدار و گنجینه) با 845 امتیاز از بین مولفه ها و معیارهای ارزیابی مورد بررسی، به ترتیب رتبه های اول تا سوم را کسب کرده اند. بنابراین، نرم افزار پارس آذرخش بیشترین امتیاز از معیارها و مولفه های مورد ارزیابی را کسب نموده است. براساس نتایج حاصل از پژوهش حاضر به ویژه در رابطه با دو نرم افزار سیمرغ و پارس آذرخش و مقایسه آن با نتایج پژوهش های پیشین می توان نتیجه گرفت که یافته های

پژوهش حاضر با نتایج یافته‌های مربوط به پژوهش‌های لطفی نوائی (1378)، موسوی چلک (1379)، اصنافی (1387) و سیورتز و دیگران (1992) با پژوهش حاضر همخوانی دارد و در این سه پژوهش، نرم افزار پارس آذرخش از وضعیت بهتری برخوردار بوده است ولی با یافته‌های پژوهش داود زاده سالستانی (1382) و نوروزی و نعمتی (1389) همخوانی ندارد.

یافته‌های پژوهش نشان داد که کتابخانه‌های دارای نرم افزار سیمرخ 99/14 درصد قابلیت‌ها و امکانات نرم افزارشان را در بخش جستجو به کار گرفته‌اند. این مورد درباره کتابخانه‌های دارای نرم افزار پارس آذرخش نیز صادق است که به میزان 97/02 درصد قابلیت‌ها را استفاده کرده‌اند ولی کتابخانه‌هایی که از سایر نرم افزارها (کاوش، کتابدار و گنجینه) استفاده نموده‌اند، کمتر از دو نرم افزار پارس آذرخش و سیمرخ (91/38 درصد) بوده است. در مجموع داده‌های جدول 2، گویای این مطلب است که کتابخانه‌های مورد پژوهش بیش از 90 درصد قابلیت و امکانات نرم افزارهای کتابخانه‌ای در بخش جستجو را مورد استفاده قرار داده‌اند. از آنجایی که قابلیت جستجوی هر نرم افزار کتابخانه‌ای، بیشترین استفاده را برای مراجعه کنندگان و کتابداران دارد، میزان استفاده کتابداران کتابخانه‌های مورد بررسی، طبق چهار مولفه و معیار نسبت به این قابلیت، مورد ارزیابی و سنجش قرار گرفت.

نتایج نشان داد کتابداران کتابخانه‌های تخصصی شهر اهواز خیلی زیاد از قابلیت‌ها و امکانات نرم افزار کتابخانه‌ای خود در بخش "قابلیت جستجو در انواع فیلدها" استفاده می‌کنند که با داشتن اطلاعات در مورد یکی از فیلدهای کتابشناختی به راحتی می‌توانند به جستجو در فیلدهای مورد نظر پرداخته و اطلاعات خود را بازیابی کنند. از جنبه "میزان استفاده" با یافته‌های پژوهش داودزاده سالستانی (1382)، نوروزی و نعمتی (1389) همخوانی داشته است ولی با یافته‌های پژوهش طهماسبی لیمونی و همکاران (1396) که نشان دادند میزان قابلیت جستجو در انواع فیلدها کمتر از سطح متوسط بوده، همخوانی ندارد.

نتایج نشان داد در کتابخانه‌های مورد بررسی، کتابدارانی که از نرم‌افزار کتابخانه‌ای سیمرغ استفاده می‌کنند خیلی زیاد از "عملگرهای منطقی و ریاضی" استفاده می‌کنند که این فرمول‌ها و علائم، بیان فرایندهای منطقی و ریاضی را امکانپذیر می‌سازند. با استفاده از این قابلیت، کاربر می‌تواند مفاهیم مختلف را با هم ترکیب کرده و با گسترش و کاهش دامنه جستجو، نتایج مرتبط و جامعی را بازیابی کند. این یافته‌ها، با نتایج پژوهش داودزاده سالستانی (1382) و نوروزی و نعمتی (1389) همسو بوده و نسبت به یافته‌های پژوهش اولیایی نژاد (1391) از وضعیت بهتری برخوردار است، ولی نسبت به یافته‌های پژوهش طهماسبی لیمونی و همکاران (1396) که نشان دادند که میزان استفاده از معیار فرمول‌های جستجو کمتر از متوسط بوده است، همخوانی ندارد. از طرف دیگر، کتابدارانی که از نرم‌افزار کتابخانه‌ای پارس آذرخش و سایر نرم‌افزارهای کتابخانه‌ای (کاوش، کتابدار و گنجینه) استفاده می‌کنند به طور متوسط از عملگرهای منطقی و ریاضی استفاده می‌کنند که شاید علت این وضعیت، عدم آشنایی و عدم نیاز به فرمول‌های جستجو در هنگام استفاده از امکانات و قابلیت‌های جستجو باشد. این یافته با یافته‌های پژوهش اولیایی نژاد (1391) و طهماسبی لیمونی و همکاران (1396) همخوانی دارد.

نتایج نشان داد در کتابخانه‌های مورد بررسی، کتابدارانی که از نرم‌افزار کتابخانه‌ای سیمرغ استفاده می‌کنند به میزان خیلی زیاد از مولفه "انواع دیگر قابلیت‌های جستجو" (به جز مولفه امکان مشاهده تزاروسی یا فهرست واژگان) استفاده می‌کنند و نسبت به دو نرم‌افزار دیگر از وضعیت خیلی خوبی برخوردار هستند. این یافته نسبت به یافته‌های پژوهش داودزاده سالستانی (1382)، نوروزی و نعمتی (1389) و اولیایی نژاد (1391) از وضعیت خوبی برخوردار بوده ولی با یافته‌های پژوهش طهماسبی لیمونی و همکاران (1396) که در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که مولفه "انواع دیگر قابلیت‌های جستجو" کمتر از سطح متوسط است، همخوانی ندارد. از طرف دیگر، کتابدارانی که از نرم‌افزار پارس آذرخش و سایر نرم‌افزارهای (کاوش، کتابدار و گنجینه) استفاده کرده‌اند میزان استفاده آنها در مورد مولفه "انواع دیگر قابلیت‌های جستجو" به ترتیب (پارس

آذرخش به طور کم، متوسط و خیلی زیاد) و سایر نرم افزارها (کاوش، کتابدار و گنجینه) (به طور هیچ، کم، متوسط و خیلی زیاد) می‌باشد که این یافته با یافته‌های پژوهش طهماسبی لیمونی و همکاران (1396) همخوانی دارد.

یافته‌ها نشان داد در کتابخانه‌های مورد بررسی، کتابدارانی که از نرم افزار کتابخانه‌ای سیمرخ استفاده می‌کنند، خیلی زیاد از مولفه‌ها و معیارهای مربوط به "ویژگی‌های نمایش نتایج جست‌وجو" در نرم افزارهای کتابخانه‌ای مورد بررسی، استفاده می‌کنند و نسبت به دو نرم افزار دیگر از وضعیت خیلی خوبی برخوردار هستند. این یافته با یافته‌های پژوهش فتاحی و پریخ (1379)، نوروزی و نعمتی (1389) و طهماسبی لیمونی و همکاران (1396) همخوانی دارد.

نتایج نشان می‌دهد کتابداران کتابخانه‌های تخصصی شهر اهواز، به میزان خیلی زیاد از امکانات و قابلیت‌های نرم افزاری بخش امانت استفاده کرده و جهت امانت دادن منابع اطلاعاتی بیشتر از صفحه کلید استفاده می‌کردند و از منابع اطلاعاتی مورد بررسی در قسمت امانت هر سه نرم افزار کتابخانه‌ای، کتاب بیشتر از سایر منابع اطلاعاتی مورد استفاده قرار گرفته است و سایر منابع اطلاعاتی به میزان خیلی کم (به جز بریده جراید و کتاب‌های بریل در نرم افزار کتابخانه‌ای سایر نرم افزارها "کاوش، کتابدار و گنجینه" اصلاً استفاده نشده بود) مورد استفاده قرار گرفته‌اند. این یافته نسبت به یافته‌های پژوهش داودزاده سالستانی (1382) از وضعیت بهتری برخوردار بوده و همسو با یافته‌های پژوهش اولیایی نژاد (1391) است ولی با یافته‌های پژوهش مولا و چندراشکارا (2010) همخوانی ندارد. در پژوهش اولیایی نژاد (1391) فقط کتاب در قسمت امانت مورد بررسی قرار گرفته بود. زیرا در قابلیت نرم افزار کتابخانه‌ای مربوط به بخش امانت، برای سایر منابع اطلاعاتی طراحی نشده بود ولی در پژوهش حاضر افزون بر کتاب، سایر منابع اطلاعاتی هم مورد بررسی قرار گرفتند. همچنین، کتابداران، خیلی زیاد از دیگر امکانات و قابلیت‌های نرم افزارهای کتابخانه‌ای بخش امانت مانند امکان تمدید مدرک، رزرو مدرک، امکان دیر کرد مدرک به صورت یادآوری، فهرست و ...، تهیه لیست اعضا با تاریخ معتبر و غیرمعتبر و صدور

کارت عضویت و غیره، استفاده می کنند. این یافته با یافته های پژوهش اولیایی نژاد (1391) همخوانی دارد ولی با یافته های پژوهش داودزاده سالستانی (1382) همخوانی ندارد. زیرا وی در پژوهش خود به نتیجه رسید که کتابخانه های مورد پژوهش کمتر از 50 درصد (37/8 درصد) قابلیت ها و امکانات نرم افزارهای کتابخانه ای در بخش امانت را به کار گرفته اند. از طرف دیگر، با توجه به توسعه نرم افزارهای کتابخانه ای که در حال حاضر شاهد نسخه تحت وب نرم افزارهای کتابخانه ای در ایران هستیم، نقص های مربوط به بخش امانت نرم افزار کتابخانه ای پارس آذرخش در پژوهش قاضی زاده (1388)، مانند رزرو، تسویه حساب، زمان امانت، جریمه دیرکرد و اخطار دیرکرد رفع گردیده و گزینه های پیشنهادی در بخش امانت نرم افزار کتابخانه ای پارس آذرخش، مانند سیاهه تأخیری ها، سیاهه قفسه خوانی، تاریخ برگشت منابع، برنامه زمان امانت و منابع رزروی جهت استفاده بیشتر از قابلیت ها و امکانات نرم افزارهای کتابخانه ای در بخش امانت، طراحی شده است به طوری که علاوه بر نرم افزار آذرخش در دو نرم افزار دیگر، اینچنین مشکلی وجود ندارد و به میزان خیلی زیادی از قابلیت های بخش امانت نرم افزار کتابخانه ای ذکر شده، استفاده می کنند.

بیشترین میزان استفاده کتابداران از قابلیت ها و امکانات بخش شبکه و امانت است در حالی که کمترین آن مربوط به بخش جستجو است. این یافته با یافته های پژوهش اولیایی نژاد (1391) همخوانی دارد ولی با یافته های پژوهش داودزاده سالستانی (1382) همخوانی ندارد. زیرا یافته های پژوهشی وی نشان داد که از امکانات شبکه و جستجو بیشترین استفاده و از امکانات سفارش و امانت کمترین استفاده به عمل آمده است.

در نرم افزارهای کتابخانه ای مورد بررسی، متغیرهای جنسیت، سابقه کار، و رشته تحصیلی تأثیری در میزان استفاده کتابداران از قابلیت های نرم افزارهای کتابخانه ای ندارد. این یافته ها از نظر جنسیت با یافته های پژوهش کوبی و همکاران (1391) همخوانی دارد ولی با یافته های پژوهش یانگ - می کیم (2010) که به این نتیجه رسید که بین کاربران زن و مرد در استفاده از نرم افزار تفاوت معناداری وجود دارد، همخوانی ندارد. از نظر سابقه

کار با یافته‌های پژوهش کوکبی و همکاران (1391) و اولیایی نژاد (1391) که در یافته‌های پژوهشی خود یافتند که سابقه کار تأثیری بر میزان استفاده از قابلیت‌های نرم افزار کتابخانه‌ای ندارد، همخوانی دارد. از نظر رشته تحصیلی با یافته‌های پژوهش کوکبی و همکاران (1391) همخوانی دارد که نشان دادند رشته تحصیلی تأثیری بر میزان استفاده از قابلیت‌های نرم افزار کتابخانه‌ای ندارد.

نتایج آزمون پیرسون، نشان داد در نرم افزار کتابخانه‌ای پارس آذرخش با توجه به مقدار مثبت ضریب همبستگی پیرسون به دست آمده بین شبکه با بخش جستجو و امانت، می‌توان گفت بین میزان استفاده بخش‌های شبکه با بخش امانت و جستجو رابطه معنادار وجود دارد. این یافته با یافته‌های پژوهش اولیایی نژاد (1391) همخوانی دارد ولی در نرم افزارهای (کتابخانه‌ای سیمرغ، به جزء قابلیت جستجو) و سایر نرم افزارها (کاوش، کتابدار و گنجینه) با توجه به مقدار منفی ضریب همبستگی پیرسون به دست آمده بین میزان استفاده قابلیت‌های نرم افزاری رابطه معنادار وجود ندارد. با توجه به نتایج و پیشینه‌های پژوهش، پیشنهاد می‌شود جهت افزایش سطح آگاهی کتابداران کتابخانه‌های مورد بررسی، در زمینه امکانات و قابلیت‌های جستجو در نرم افزارهای کتابخانه‌ای از طریق برگزاری دوره‌ها و کلاس‌های آموزشی اقدام شود و مدیران کتابخانه‌ها می‌توانند از نتایج این پژوهش به منظور خرید مقرون به صرفه اینگونه نرم افزارها استفاده کنند. آگاهی طراحان نرم افزارها از نوع نیازهای کاربران برای بازنگری نرم افزارها ضرورت دارد، از این رو، طراحان نرم افزارها می‌توانند از نتایج این پژوهش برای شناسایی نقاط ضعف و قوت آن‌ها برای بهبود وضعیت فعلی، استفاده کنند. پیشنهاد می‌شود پژوهش حاضر در کتابخانه‌های عمومی و دانشگاهی شهر اهواز انجام شود تا وضعیت میزان توانایی استفاده از قابلیت‌های نرم افزارهای کتابخانه‌ای در بین کاربران مختلف مشخص شود و همچنین پژوهشی برای بررسی میزان مطابقت نرم افزارهای کتابخانه‌ای کشورهای خارجی با معیارهای ارائه شده و مقایسه نتایج حاصل با نتایج پژوهش حاضر انجام شود.

منابع

1. اصنافی، الف (1387). بررسی قابلیت‌های نرم‌افزارهای جامع کتابخانه‌ای فارسی در زمینه منابع آرشویی: دیدگاه‌های کتابداران و آرشویست‌ها. فصلنامه گنجینه اسناد، 18(69)، 91 - 106.
2. اولیائی‌نژاد، ک (1391). بررسی وضعیت استفاده از قابلیت‌های نرم‌افزار کتابخانه‌ای در کتابخانه‌های عمومی وابسته به نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور، شهر مشهد. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه الزهراء، مشهد.
3. خردمندیان، م (1387). آمار استنباطی در علوم رفتاری. تهران: نشر کتاب دانشگاهی.
4. داودزاده سالستانی، س (1382). بررسی وضعیت استفاده از قابلیت‌های نرم‌افزارهای کتابخانه‌ای در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌های شهر تهران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، تهران.
5. طهماسبی لیمونی، ص، امامی، م، و قیاسی، م (1396). بررسی دیدگاه کتابداران دانشگاه‌های علوم پزشکی اهواز، بابل و شهید بهشتی نسبت به نرم‌افزار کتابخانه‌ای آذرخش: یک مطالعه تطبیقی. مجله دانشگاه علوم پزشکی مازندران، 27(150)، 175 - 184.
6. علیپورحافظی، م (1391). یکپارچه‌سازی محتوا و خدمات در سیستم‌های نرم‌افزاری کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران: گامی مهم در استفاده اقتصادی از دانش موجود. مدیریت اطلاعات سلامت، 9(4)، 594-601.
7. غائبی، الف (1372). سنجش و ارزیابی نرم‌افزارهای کتابخانه‌ای با تاکید بر نرم‌افزارهای موجود در ایران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران شمال.
8. غائبی، الف (1374). ارزیابی نرم‌افزارهای کتابخانه‌ای معیارهای عمومی و معیارهای کیفیت نرم‌افزار. فصلنامه کتاب، 6(2)، 40-65.
9. فتاحی، ر (1373). فهرست کامپیوتری و تفاوت‌های آن با برگه‌دان. فصلنامه کتاب، 5(2 و 1)، 14-35.
10. فتاحی، ر؛ پریرخ، م (1379). بررسی و ارزیابی کیفیت نمایش اطلاعات در فهرست رایانه‌ای داخلی و ارائه رهنمودهایی برای بهبود آن. [سخنرانی] فهرست‌های رایانه‌ای: کاربرد و توسعه: همایش کاربرد و توسعه فهرست‌های رایانه‌ای. دانشگاه فردوسی مشهد، 27 و 28 آبان 1378.
11. فتاحی، ر؛ پریرخ، م (1385). نرم‌افزارهای کتابخانه‌ای. در دایره‌المعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی. جلد 2، تهران: کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران.
12. قاسم‌پور، س (1389). دیدگاه کتابداران و کارکنان کتابخانه ملی ایران در خصوص قابلیت‌های نرم‌افزار جامع کتابخانه‌ای رسا. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه شهید بهشتی، تهران.
13. قاضی‌زاده، ح (1388). معیار توانمندی نرم‌افزار کتابخانه‌ای برای پوشش دادن نیازهای بخش امانت با تأکید بر مدیریت اطلاعات. کتابداری و اطلاع‌رسانی، 12(1)، 99 - 118.
14. کوکی، م؛ عصاره، ف؛ عظیمی، م، هاشمی، م (1391). بررسی عوامل مؤثر بر آگاهی و استفاده کتابداران دانشگاه‌های شهید چمران و علوم پزشکی جندی شاپور اهواز از قابلیت‌های نرم‌افزار جامع کتابخانه‌ای پارس آذرخش. مطالعات کتابداری و علم اطلاعات، 19(10)، 61 - 78.

15. لطفی نوائی، ف (1378). بررسی وضعیت استفاده از نرم افزارهای کتابخانه‌ای در کتابخانه‌های دانشگاهی دولتی شهر تهران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران، تهران.
16. موسوی چلک، الف (1379). بررسی تطبیقی کارآیی نرم افزارهای نوسا، کاوش و پارس آذرخش از دیدگاه فهرست نویسی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد اسلامی، تهران شمال.
17. نوروزی، ی؛ نعمتی، س (1389). ارزیابی نرم افزارهای جامع کتابداری وب پارس آذرخش، نوسا و نمایه در بازیابی اطلاعات. تحقیقات اطلاع رسانی و کتابخانه‌های عمومی، 16(1)، 23-43.
18. هویدا، ع (1387). آمار و روشهای کمی در کتابداری و اطلاع رسانی. تهران: سمت.

19. Kim, Y.M. (2010). Gender role and the use of university library website resources: A social cognitive theory perspective. *Journal of Information Science* 36(5), 603-617.
20. Kumar, M. A., Rao, K. S., & Naik, D. (2017). Evaluation of Libsys vs SOUL the Integrated Library Management Software. *International Journal of Information Dissemination & Technology*, 7(3), 177-181.
21. Mulla, K. R. (2010). Use of Integrated Library Software: A Survey of Engineering College
22. Libraries in Karnataka. *International Journal of Information Science and Management*, 8(2), 99-111.
23. Sieverts, E.G, et al. (1992). Software for information storage and retrieval tested, evaluated and compared: Part III-End-user software. *The Electronic Library*, 10 (1), 5-17.
24. Shafique, F., Mahmood, Kh. (2007). Librarians' opinions about library software: a survey of libraries in Lahore. *The Electronic Library*, 25(6), 766-777.
25. Siddique, N., Mahmood, K. (2015). Status of library software in higher education institutions of Pakistan. *International Information & Library Review*, 47(3-4), 59-65.

استناد به این مقاله:

شناسه دیجیتال (DOI): 10.22091/stim.2018.3023.1197

ملک محمدی، س؛ زین العابدینی، م. (1397). «بررسی وضعیت استفاده کتابداران از قابلیت‌های نرم افزارهای کتابخانه‌ای در کتابخانه‌های تخصصی شهر اهواز». *علوم و فنون مدیریت اطلاعات*، 4 (2)، 77-109.